

The Gleaner

Vol 10 (1973)

Δύο πολιτικά στιχουργήματα του Παναγιώτη Κοδρικά

Ιωάννης Δ. Δημάκης

doi: [10.12681/er.9484](https://doi.org/10.12681/er.9484)

Copyright © 2016, Ιωάννης Δ Δημάκης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Δημάκης Ι. Δ. (2016). Δύο πολιτικά στιχουργήματα του Παναγιώτη Κοδρικά. *The Gleaner*, 10, 33–39. <https://doi.org/10.12681/er.9484>

ΔΥΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΟΔΡΙΚΑ

Στὸ Ἀρχεῖο Κοδρικᾶ στὸ Νεοελληνικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Σορβόνης στὸ Παρίσι ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ ἄλλα χαρτιὰ τοῦ Κοδρικᾶ καὶ δύο στιχοურγήματα μὲ περιεχόμενον ποὺ τὰ ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα ποιήματα τοῦ Ἀθηναίου λογίου, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχεδὸν πάντοτε χαρακτῆρα ἐρωτικό.¹ Πρόκειται γιὰ ἕνα ποιητικὸ σχεδιάσμα ἀφιερωμένο στὸν Ναπολέοντα μὲ τίτλο «Ῥδὴ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων» καὶ γιὰ ἕνα στιχοῦργημα ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ποὺ ἐπιγράφεται «Ἔσσμα πολεμικόν». Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς μποροῦμε νὰ

1. Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ ἔργο, σὲ γενικὲς γραμμὲς, τοῦ Κοδρικᾶ, τὰ βασικὰ βοηθήματα, στηριγμένα καὶ στὸ Ἀρχεῖο του, εἶναι Κ. Θ. Δημαρᾶ, *Ἐποικὴ καὶ ἡ ἐποχὴ του*, Ἀθήνα, 1953 καὶ Κ. Θ. Δημαρᾶ, *Φροντισματὰ Α΄. Ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση στὸ Διαφωτισμό*, Ἀθήνα 1963 (Εἰδικὰ τὸ κεφάλαιον : Προτομὴ τοῦ Κοδρικᾶ). Οἱ ἴδιες περίπτου πληροφορίες ἐπαναλαμβάνονται σὲ Ἀπ. Β. Δασκαλάκη, *Κοραῖς καὶ Κοδρικᾶς, ἡ μεγάλη φιλολογικὴ διαμάχη τῶν Ἑλλήνων, 1815-1821*, Ἀθήνα 1966. (Εἰδικώτερα τὸ κεφάλαιον : Παναγιώτης Κοδρικᾶς, ὁ Ἀθηναῖος Φαναριώτης) καὶ Ι. Μ. Χατζηφώτη, *Ὁ ἐλληνικὸς διαφωτισμὸς προάγγελος τοῦ εἰκοσιένου*, Ἀθήνα 1971 (Τὸ κεφάλαιον : ὁ Παναγιώτης Κοδρικᾶς). Ὁ Κοδρικᾶς γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα πιθανῶς τὸ 1762. Γραμματικὸς τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων γιὰ ἕξι χρόνια στὴν πρώτη του νεότητα «σταδιοδρόμησε» ἀπὸ τὸ 1783 τὸν περισσότερο καιρὸ στὶς αὐλὲς τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας κοντὰ στοὺς Ἑλληγενοὺς ὀσποδάρους (κυρίως ὡς γραμματικὸς τοῦ Μιχαήλ

Σούτσου). Στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συμπληρώσῃ τὴν παιδείαν του, καὶ μάλιστα στὸ Βουκουρέστι, κοντὰ στὸ λαμπρὸ δάσκαλον τῆς ἐποχῆς Λάμπρο Φωτιάδην, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐθισθῇ στὸ ἰδιότυπον κλίμα τῆς φαναριώτικης κοινωνικῆς ζωῆς. Μέλος τῆς πρώτης τουρκικῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς στὸ Παρίσι τὸ 1797, σύντομα θὰ γίνῃ πράκτορας τῶν Γάλλων καὶ θὰ ἀναλάβῃ πιθανῶς ἀπὸ τὸ 1800 ἐπίσημως ὑπηρεσίαν στὸ γαλλικὸ Ἰπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ὡς διερμηνέας (παίζοντας συγχρόνως καὶ τὸ ρόλον τοῦ μυστικοσυμβούλου γιὰ τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς) ὡς τὸ θάνατό του στὰ 1827. Ἀπὸ τὸ 1794 ποὺ δημοσίευσεν τὴν μετάφρασιν τοῦ ἔργου τοῦ Fontenelle «Ὀμιλίας περὶ τῆς πληθῆος τῶν κόσμων» μέχρι τὴν ἐκδοσιν, τὸ 1818, τοῦ μεγάλου ἔργου του «Μελέτη τῆς κοινῆς ἐλληνικῆς διαλέκτου», ὅπου προσπαθεῖ νὰ στηρίξῃ καὶ τὴ θεωρίαν του γιὰ τὴ «γλῶσσα τῶν εὐγενῶν», ὁ Κοδρικᾶς συνεχίζει τὶς φιλολογικὰς του ἐπιδόσεις μὲ διάφορα δημοσιεύματα καὶ μὲ τὴ συνεργασίαν του στὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ

μιλήσουμε για ποίηση πολιτική, άφου αίτία της ύπῆρξαν γεγονότα πολιτικά, έστω και άν τὸ δεύτερο στιχούργημα θά μπορούσε νά χαρακτηρισθῆ ειδικώτερα ὡς ἔθνικό, άν ληφθῆ ὑπ' ὄψη τὸ θέμα του και ἡ καταγωγή τοῦ στιχουργοῦ του.

Ἐκτὸς ποιητικῆ πλευρᾶ οἱ στιχοπλοκῆς αὐτῆς τοῦ Κοδρικᾶ ἐλάχιστο παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον. Εἶναι ἄτεχνα και ἀπειρόκαλα κατασκευάσματα χωρὶς ποιητικῆ ἐμπνευση. Τὰ νοήματά τους εἶναι ἄλλωστε γενικῶς κοινὰ και ὁ ὅλος τόνος τους τὰ κάνει λίγο νά διαφέρουν ἀπὸ σύγχρονά τους κείμενα πολιτικῆς ἀρθρογραφίας. Ἡ «ποιητικῆ» προσπάθεια τοῦ δημιουργοῦ τους φαίνεται νά ἐξαντλεῖται στὴν ἀναζήτηση λέξεων πού νά ὁμοιοκαταληκτοῦν. Τὸ ἐνδιαφέρον τους ἐπομένως γιὰ τὸν σημερινὸ μελετητῆ ἐγκριταί ἄλλοῦ : δείχνουν μαζί με τὰ ἄλλα λίγα δημοσιευμένα, ἀνάλογα σὲ ἀξία, ποιήματά του τὸ γενικὰ χαμηλὸ καλαισθητικὸ ἐπίπεδο τοῦ Κοδρικᾶ και τὴν ἀντίφαση πού ἐνυπάρχει στὴν πνευματικῆ φυσιογνωμία αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὰ ἄλλα εὐφυοῦς και προικισμένου ἀνθρώπου, πού, ἐνῶ ὡς λόγιος παρουσιάζει ἀξιόλογες ἐπιδόσεις, ὡς «ποιητῆς» ἐπιτρέπει στὸν ἑαυτό του ἔργα τόσο κοινότοπα. Ἐκτὸς τὴν ἀποψη αὐτῆ εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι, ὅπως φανερώνουν οἱ χρονολογίες τῶν ποιημάτων αὐτῶν, 1806 και 1822, καμμιά ἐξέλιξη δὲν παρατηρήθηκε στὴν ποιητικῆ του πρακτικῆ μέσα σὲ τόσα χρόνια. Ἐξ ἄλλου νά στιχουργήματα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ὁ Κοδρικᾶς ἀντλοῦσε τὸ ὕλικὸ γιὰ τὶς στιχουργικῆς του δοκιμῆς ὄχι μόνο ἀπὸ θέματα πού, ὅπως ὁ ἔρωτας, συνδέονται ἄμεσα με τὸν συναισθηματικὸ κόσμον και ἀποτελοῦν τὶς συνηθισμένες πηγῆς τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ἀλλὰ — ἔστω και σπανιώτερα — ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς του, ὅσα κινοῦσαν τὸ ἐνδιαφέρον του και προκαλοῦσαν τὶς ψυχικῆς του ἀντιδράσεις.

Ἡ «Ἐκτὸς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων», πού ἔχει ἡμερομηνία «Παρίσι 10 Φεβρουαρίου 1806», ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε δίστιχες ὁμοιοκατάληκτες στροφῆς τροχαϊκοῦ ρυθμοῦ και ἕναν τελευταῖο στίχον μόνον. Φαίνεται δηλαδῆ πὼς τὸ στιχούργημα ἔμεινε ἀτελείωτο.

«Καλλιόπη» και «Μέλισσα» (στὸ τελευταῖο δημοσιεύονται και ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ποιήματά του). Ἐκτὸς θά πρέπει νά σημειωθοῦν οἱ «Ἐφημερίδες» του (τὸ ἡμερολόγιό του τῶν ἐτῶν 1787 - 1797), πού δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν Ἄ. Ἀγγέλου τὸ 1963. Ὁ ρόλος του στὴν Ἑλληνικῆ Ἐπανάσταση ἐκ-

δηλώνεται ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐπαφῆς του και τὶς φροντίδες του στὸ Παρίσι, ἀπὸ ἐπιστολῆς σὲ παράγοντες τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδας και ἀπὸ δύο φυλλάδια γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ζήτημα πού δημοσίευσε γαλλικὰ τὸ 1822 και τὸ 1824.

Ὁ Κοδρικᾶς μιλά σὲ ὑπερθετικό τόνο γιὰ τὰ χαρίσματα καὶ τὶς λαμπρὲς πράξεις τοῦ Ναπολέοντος, κάνει ἀναφορὲς σὲ θεότητες τῆς ἀρχαϊότητος (Δία, Ἄθηνᾶ), γιὰ νὰ ἐξάρη τὶς ιδιότητές του καὶ διερωτᾶται ποῦ εἶναι ἡ λύρα τοῦ Ὀρφῆως καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ὀμήρου, γιὰ νὰ ὑμνήσουν ἀντάξια τὰ ἔργα του. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ στροφή ὅπου ὁ Γάλλος αὐτοκράτορας χαρακτηρίζεται ὡς σωτήρας τῆς Γαλλίας καὶ λυτρωτῆς τῆς Ἰταλίας², ἐλπίδα τῶν Ἑλλήνων καὶ νικητῆς τῶν βαρβάρων. Οἱ λόγοι τοῦτοι μᾶς ἀποκαλύπτουν τοὺς ὀραματισμοὺς τοῦ Κοδρικᾶ, ποῦ ζώντας στὴ Γαλλία καὶ κατέχοντας ἐκεῖ ἐπίσημη θέση, ἀλλὰ συγχρόνως ἔχοντας ἔντονη ἑλληνικὴ συνείδηση καὶ ἐθνικὲς ἀνησυχίες (ὅπως καὶ ἀργότερα οἱ δραστηριότητές του στὴ διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως θὰ τὸ δείξουν) ἦταν φυσικὸ νὰ ἐλπίζη, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι «φωτισμένοι» Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς του, τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἔθνους του ἀπὸ τὴν προέλαση τοῦ Γάλλου στρατηλάτη. Εἶναι ἄλλως τε χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ ἀναφορὰ στὴν Ἑλλάδα γίνεται ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὴ μνεῖα τῆς γειτονικῆς Ἰταλίας, ποῦ βρῆκε τὴ «λύτρωσή» τῆς ἀπὸ τὴν πολεμικὴ δράση τοῦ Ναπολέοντος.

Ἐνδιαφέρον, ἀν καὶ ἀπὸ ἄλλη πλευρὰ, παρουσιάζει ἐπίσης ἓνα εἶδος προλόγου ποῦ ἀκολουθεῖ τὸν τίτλο «Ῥδὴ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων» καὶ ἀναφέρει: *Συντεθεῖσα χάριν τῆς Ἑλληνίδος Φολοῆς οὔσης παρὰ τῆ μαδὰμ Καμπαί, ἦτινι κατὰ προτροπὴν τοῦ μινίστρου διδάσκω τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον.* Οἱ πληροφορίες αὐτὲς μᾶς παρέχουν χρήσιμες ἐνδείξεις γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ Κοδρικᾶ στοὺς κύκλους τῆς ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς κοινωνίας τοῦ Παρισιοῦ λίγα χρόνια μετὰ τὴν ἐγκατάστασή του στὴ γαλλικὴ πρωτεύουσα³. Ἰδιαίτερος ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἡ πληροφορία του ὅτι ἀνέλαβε τὴν παράδοση τῶν μαθημάτων τῆς νέας ἑλληνικῆς «κατὰ προτροπὴν τοῦ μινίστρου». Ἄν καὶ ὁ «μινίστρος» αὐτὸς δὲν προσδιορίζεται ἀκριβέστερα, πρέπει νὰ

2. Φυσικὰ ἐνοεῖ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ χερσόνησο τῆς αὐστριακῆς κυριαρχίας καὶ τὴν ὀργάνωση τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Ἰταλίας σὲ νέες βάσεις μετὰ τὶς ἐκστρατεῖες τοῦ Ναπολέοντος (ἀκόμη ὡς στρατηγοῦ τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας) καὶ τοὺς ἄλλους πολέμους ποῦ ἀκολούθησαν (στὴν ἐποχὴ τοῦ Διευθυντηρίου καὶ στὶς ἀρχὲς τῆς Αὐτοκρατορίας).

3. Στὴν Ἄθηνᾶ ποῦ γράφτηκε αὐτὸ τὸ ἄρθρο δὲν ὑπῆρξε δυνατὸ νὰ ταυτισθοῦν τὰ πρόσωπα ποῦ ἀναφέρονται στὴν προλογικὴ ἐπεξήγηση τοῦ ποιήματος καὶ οἱ σχέσεις τους μὲ τὸν Κοδρικᾶ. Ἡ βιβλιογραφία δὲν βοηθεῖ σ' αὐτό. Εἶναι ὅμως πιθανὸ ὅτι μιὰ συστηματικὴ ἔρευνα στὸ Ἀρχεῖο Κοδρικᾶ στὸ Παρίσι θὰ μπορούσε νὰ δώσῃ χρήσιμες διευκρινίσεις.

ἦταν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, ὁ ἱεραρχικὸς προϊστάμενος τοῦ Κοδρικᾶ. Πράγματι καὶ σὲ ἄλλα κείμενα καὶ συγκεκριμένα σὲ ἀναφορὲς καὶ γράμματά του ποὺ σώζονται στὰ Ἀρχεῖα τοῦ γαλλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Κοδρικᾶς μὲ τὸν ὄρο μινίστρος ἐννοεῖ πάντοτε τὸν ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸ πρᾶγμα προσλαμβάνει ἀκόμη ἰδιαίτερη σημασία, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψη ὅτι τὴν ἐποχὴ ποὺ ἔγραφε τὸ ποίημά του ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ἦταν ὁ πολὺς Talleyrand⁴.

Τὸ δεύτερο ποίημα τοῦ Κοδρικᾶ, ἀκόμη πιὸ ἀτεχνό ἀπὸ τὸ πρῶτο, μὲ τίτλο «Ἄσμα πολεμικόν» φέρει ἡμερομηνία : 3 Ἀπριλίου Ν.᾽ 1822. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀχτὼ τετράστιχες στροφές ἰαμβικοῦ ρυθμοῦ μὲ ὁμοιοκατάληκτους τὸν δεύτερο μὲ τὸν τέταρτο στίχο κάθε στροφῆς. Τὸ ποίημα ἔχει τὴ μορφή θουρίου (μοιάζει μὲ μίμηση τοῦ θουρίου τοῦ Ρήγα) καὶ φαίνεται μάλιστα πὼς εἶχε σχεδιασθῆ γιὰ νὰ τραγουδιέται, ἂν κρίνη κανεὶς ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ πρώτη στροφή ἐπαναλαμβάνεται σὰν ἐπώδὸς ἔπειτα ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες. Στὸ τέλος ὑπάρχει ἡ ὑπογραφή τοῦ Κοδρικᾶ (σὲ συντομογραφία) σύμφωνα μὲ τὸν τρόπο ποὺ, ὅπως ξέρουμε, ἔγραφε τότε τὸ ὄνομά του : Παναγιώτης Κοδρικᾶς Καγκελάριος⁶.

4. Δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐπικοινωνία τοῦ ὑπουργοῦ μὲ τὸν Κοδρικᾶ νὰ μὴν ἦταν ἄμεση, ἀλλὰ ὁ ὑπουργός, ποὺ ἐγνώριζε τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Ἑλληνα «διερχομένου» στὸ Ὑπουργεῖο, νὰ τοῦ ἔκανε τὴν ὑπόδειξη διὰ μέσου κάποιου ἀνωτέρου ὑπαλλήλου (π. χ. τοῦ προϊσταμένου καὶ προστάτη τοῦ Κοδρικᾶ d'Hauterive). Καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, ὅπως στὸ ζήτημα τῶν σχεδίων τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὁ Κοδρικᾶς ἔπαιξε ἕνα ρόλο διαμέσου, (βλέπε τὰ δημοσιευμένα κείμενά του στὴ μελέτη τοῦ Ἡλ. Γεωργίου, *Ὁ Ph. Jourdain καὶ ὁ Sainte - Croix Molay ἐν τῇ κατὰ τὸ 1823 συνθήκῃ τῶν Ἰωαννιῶν ἱποτῶν μετὰ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως*, Ἀθῆναι 1952), ὁ Ἀθηναῖος λόγιος, τοῦ ὁποῦ ἡ τάση γιὰ ἐπίδειξη εἶναι γνωστὴ, ἐμφανίζεται νὰ παίρῃ ἐντολὲς ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν ὑπουργό του (στὴν περίπτωση τοῦ τάγματος τῆς

Μάλτας ἀπὸ ἕναν ἄλλον μεγάλο: τὸν Chateaubriand), πρᾶγμα ποὺ καὶ ἐκεῖ δὲν φαίνεται πολὺ πιθανόν. (Δὲν εἶναι πάντως καὶ τελείως ἀδύνατο στὰ ὑπουργεῖα τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνα, ποὺ ἡ ὀργάνωσή τους ἦταν ἀκόμη σχετικὰ ἀπλὴ καὶ τὸ προσωπικό τους ὀλιγάριθμο, νὰ ὑπῆρχε προσωπικὴ σχέση τοῦ ὑπουργοῦ μὲ ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους του). Ὅπως δὲ εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Κοδρικᾶς παρὰ τὰ ἐπανειλημμένα διαβήματά του δὲν κατόρθωσε ποτὲ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ὄνειρου του, τὴ μετὰταξή του ἀπὸ τὴ θέση τοῦ διερχομένου στὴν καθυπὸ διπλωματικὴ ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργοῦ.

5. Ν. = Νέον. (Δηλαδή σύμφωνα μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο).

6. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὸ ἐπώνυμο τοῦ Κοδρικᾶ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἦταν Κατζηλιέρης, ἀλλὰ αὐτὸς υἱοθέτησε τὸ ἐπώνυμο τῆς μητέρας

Στὸ πατριωτικὸ αὐτὸ στιχούργημα ὁ Κοδρικᾶς κάνει ἐκκλήση στοὺς Ἕλληνας νὰ ἀγωνισθοῦν γιὰ τὴν ἐλευθερία, διεκτραγωδεῖ τὶς ἀγριότητες τῶν ἀσεβῶν Τούρκων εἰς βάρος τῶν ἀναξιοπαθῶν Χριστιανῶν καὶ ὁραματίζεται μιὰ ἐλεύθερη πατρίδα μὲ ὑψωμένο στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν τίμιον σταυρό. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ τύχη τῆς πέμπτης στροφῆς. Ἀρχικὰ ὁ Κοδρικᾶς εὐαγγελίζεται ἐκεῖ μιὰ μεγάλη δύναμη νὰ ἔρχεται γιὰ νὰ λυτρώσῃ τὴ χριστιανικὴ πίστη (ὑπαινιγμὸς στὴ Ρωσία). Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ στροφή ἀντικαταστάθηκε ἀργότερα (δὲν εἶναι γνωστὸ πότε) ἀπὸ ἄλλη. Πράγματι στὸ πλᾶϊ τῆς ὑπάρχει μιὰ χαρακτηριστικὴ σημείωση «Ἀφαιρεῖται ὡς ἐψευσμένη ἐλπίς», ἐνῶ στὸ δεξιὸ μέρος τῆς σελίδας μιὰ νέα στροφή μὲ θέμα διαφορετικὸ παίρνει τὴ θέση τῆς : πρόκειται γιὰ τὸ ἀθῶο αἷμα ἐνὸς λαοῦ πιστοῦ ποῦ χύνεται γιὰ τὴν πίστη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι φανερὸ ὅτι καὶ ὁ Κοδρικᾶς, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς, εἶχε γιὰ μιὰ περίοδο στηρίζει τὶς ἐλπίδες του γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας του σὲ μιὰ ρωσικὴ παρέμβαση, γιὰ νὰ τὶς χάσῃ ὅμως ἀργότερα μὲ τὴ νέα τροπὴ τῶν γεγονότων.

Ἰωάννης Δ. Δημάκης

ΤΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

1

Ῥοδὴ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων

(*συνθεθεῖσα χάριν τῆς Ἑλληνίδος Φολοῆς οὔσης παρὰ τῇ μαδὰμ Καμπαί, ἦτινι κατὰ προτροπὴν τοῦ μινίστρον διδάσκω τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον*).

Παρίσι, 10 Φεβρουαρίου 1806

*Ψάλλε Μοῦσα τῶν Ἡρώων Ἡρώα τερατοουργόν,
τροπαιοῦχον ἐν πολέμοις καὶ εἰρήνης χορηγόν.*

του μετὰ τὸν πρόωρον θάνατο τοῦ τελευταίου ἐκπροσώπου τῆς οἰκογενείας τῆς (κοινωνικῶς ἄλλωστε ἀνώτερης ἀπὸ τὴν ἐπίσημη καλὴ οἰκογένεια τοῦ πατέρα του). Ἀργότερα, ἐγκατεστημένος στὸ Παρίσι, θὰ προσθέσῃ στὸ Κοδρικᾶς τὸ ὄνομα τοῦ πατρικοῦ γένους του, ἀλλὰ «ἐξελληνισμένου» σὲ Καγκελάριος — ἴσως καὶ γιὰ τὶς ἐντυ-

πώσεις ποῦ θὰ μπορούσε νὰ προκαλέσῃ ἓνα τέτοιο ὄνομα ποῦ ἐμοιάζεσάν τίτλος. Φυσικὰ οἱ ἀντίπαλοί του γνωρίζοντας τὴν ἀγάπη του γιὰ ἐπίδειξη δὲν θὰ χάσουν τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν διακιωμωδῆσουν γι' αὐτὸ. (Βλέπε σχετικὰ Κ. Θ. Δημαρᾶ, *Φροντισματα*, σ. 67 καὶ Ἄπ. Β. Δασκαλάκη, *Κοραῆς καὶ Κοδρικᾶς*, σ. 26).

Τῆς Γαλλίας τὸν σωτῆρα, Ἰταλίας λυτρωτήν,
τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐλπίδα τῶν βαρβάρων νικητήν.

Αὐτοκράτορα γενναῖον, Βασιλέα δοξαστόν,
Ναπολέοντα τὸν Μέγαν, αἰωνίως σεβαστόν.

Ποῦ Ὁρφέως νῦν ἡ λύρα ; Ποῦ Ὀμήρου ἡ φωνή,
Διὸς νέου νὰ ἠχήσουν ἔργα τὰ λαμπροφανῆ.

Ὅς τὸν κερανὸν εἰς χεῖρας, Ἀθηναῖν ἐν κεφαλῇ,
φέρων ὑπερέχει πάντας σθένει, κράτει καὶ βουλῇ.

Πλήττει, καίει καταστρέφει γίγαντας.

2

3 Ἀπριλίου Ν. 1822

Ἔσμα πολεμικὸν

Ἐλᾶτε παλληκάρια
Ἑλλάδος τὰ παιδιὰ
κτυπᾶτε γιὰ τὴν πίστη
καὶ γιὰ τὴν λευτεριά.

Φίλη ἐλευθερία
δύναμις τοῦ σταυροῦ
γιὰ σένα πολεμοῦμεν
τὸ κράτος τοῦ ἐχθροῦ

Ἐλᾶτε κτλ.

Ἐχθρὸς τῆς πίστεώς μας
καὶ τύραννος τῆς γῆς
εἶναι στὸν κόσμον ὅλον
Τοῦρκος ὁ ἀσεβής.

Ἐλάτε

Ἐρήμαξε τὸν τόπον
ἔσφαξε τοὺς γονεῖς
σκλαβώνει τὶς γυναῖκες
τέκνα καὶ συγγενεῖς.

Ἐλάτε

Μιὰ δύναμις μεγάλη
Ἄνακτος θαυμαστοῦ
ἔρχεται νὰ λυτρώσῃ
τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ⁷.

Τὸ αἶμα τὸ ἀθῶον
ἐνὸς λαοῦ πιστοῦ
χύνεται γιὰ τὴν πίστιν
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐλάτε

Τὶ δόξα μᾶς προσμένει
τὶ στέφανος χρυσὸς
σὰν ὑψωθῆ στὴν Πόλιν
ὁ τίμιος σταυρὸς !

Ἐλάτε

Ἦ φίλατη πατρίδα
ἠρώων καὶ σοφῶν
ὡς πότε πλιὰ θὰ μένης
στὰ χέρια ἀσεβῶν !

Ἐλάτε

Ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
γέροντες καὶ παιδιὰ,
κανένας μας δὲν στέργει
νὰ μένη στὴν σκλαβιά.

Παναγιώτης Κοδρικᾶς Καγκελάριος.

7. Εἶναι ἡ στροφή πού, ὅπως σημειώσαμε, ἔχει ἀντικατασταθῆ ἀπὸ

αὐτὴ πού σημειώνεται πλάϊ της.